

03/150

Datum
13 november 2003

Ons kenmerk
0000017677

Onderdeel
Kiesraad

Inlichtingen
Mw. mr.drs. E.B. Pronk
T (070) 426 7691
F (070) 426 7634

Uw kenmerk

Blad
1 van 10

Aantal bijlagen
0

Bezoekadres
Schedeldoekshaven 200
2511 EZ Den Haag
Kamer H 1016

De Minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en
Koninkrijksrelaties
De heer Th.C. de Graaf
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Onderwerp
Advies gekozen burgemeester

Geachte heer De Graaf,

Bij brief van 26 september jl. verzocht u de Kiesraad advies uit te brengen over de hoofdlijnennotitie van dezelfde datum over de direct gekozen burgemeester. Graag brengt de Kiesraad u onderstaand zijn advies uit over de kiesrechtelijke onderdelen van de notitie. Aangezien de notitie slechts op de hoofdlijnen van de burgemeestersverkiezingen ingaat en op onderdelen geen keuzes voor bepaalde richtingen maakt, zal de Kiesraad ook op hoofdlijnen advies uitbrengen.

Vereisten voor het burgemeesterschap/passief kiesrecht

In de hoofdlijnennotitie wordt een eerste keuze gemaakt voor de vereisten voor het burgemeesterschap, te weten het hebben van de Nederlandse nationaliteit, het bereikt hebben van de achttienjarige leeftijd en het ingezetenschap in de gemeente. Daarbij wordt het in de rede liggend geacht geen maximumleeftijd voor het burgemeesterschap te stellen. Onderzocht zal worden op welke wijze een integriteitstoets kan worden ingepast in de verkiezingsprocedure. Voorts zal bekeken worden of voor het burgemeesterschap als eis wordt gesteld dat men niet onherroepelijk door de rechter is veroordeeld wegens het begaan van specifiek aangewezen strafbare feiten. In het kader van de voorbereiding van het wetsvoorstel wordt tenslotte bezien of het aantal ambtstermijnen voor een burgemeester zou moeten worden beperkt.

Algemene vereisten

De Kiesraad kan instemmen met de in de notitie gekozen vereisten van Nederlanderschap, het bereikt hebben van de achttienjarige leeftijd en het ingezetenschap en de argumenten daarbij. De Kiesraad meent dat voor het ambt van burgemeester ten minste de vereisten moeten gelden die voor raadsleden en wethouders gelden. Een aansluiting bij deze vereisten ligt dan ook voor de hand. Dat hierbij voor wat betreft de nationaliteit een afwijking zou gelden voor burgemeesters, acht de Kiesraad, gelet op de taken van de burgemeester op het

Datum
13 november 2003

Ons kenmerk
0000017677

Onderdeel
Kiesraad

Blad
2 van 10

terrein van de openbare orde en veiligheid en het feit dat sprake is van een éénhoofdig bestuursorgaan, noodzakelijk.

Verhouding tot de ontzetting uit het kiesrecht

Vanuit systematisch oogpunt ligt het voorts voor de hand te bepalen dat een persoon geen burgemeester kan worden als hij van het kiesrecht voor algemeen vertegenwoordigende organen is uitgesloten. Aangezien voor raadsleden en wethouders als vereiste geldt dat zij niet van het kiesrecht uitgesloten zijn, heeft dit vereiste naar het oordeel van de Kiesraad in ieder geval ook te gelden voor de burgemeester.¹ Daarnaast kan er uiteraard voor gekozen worden, bij meer delicten dan bij het kiesrecht voor algemeen vertegenwoordigende organen, de mogelijkheid te bieden dat de rechter als aanvullende straf een ontzetting uit het passief kiesrecht voor het burgemeesterschap kan uitspreken.

Integriteitstoets?

In de notitie wordt de vraag opgeworpen op welke wijze een integriteitstoets kan worden ingepast in de verkiezingsprocedure en welke aard die integriteitstoets zou moeten hebben. Het idee dat op enigerlei wijze in de verkiezingsprocedure de integriteit wordt getoetst spreekt op het eerste gezicht aan. Op rechtsstatelijke en praktische gronden wijst de Kiesraad een algemene integriteitstoets echter van de hand. Vanuit rechtsstatelijk oogpunt acht de Kiesraad het ongewenst indien in het kader van de verkiezingsprocedure aan een gemeentelijk bestuursorgaan een oordeel toekomt over de (mate van) integriteit van personen die zich kandidaat wensen te stellen voor het burgemeesterschap, dan wel de personen die tot burgemeester zijn gekozen.

De notitie spreekt over "objectief vastgelegde criteria" en "algemene integriteitseisen". Daarbij wordt gesteld dat de objectieve criteria in de wet moeten worden neergelegd en dat bij het toepassen van de integriteitstoets de toetsende instantie geen beleidsvrijheid kan toekomen. Uitsluitend een onherroepelijke rechterlijke veroordeling wegens het begaan van bepaalde strafbare feiten (eventueel beperkt tot een bepaald aantal jaren voorafgaand aan de verkiezing) kan naar het oordeel van de Kiesraad echter gehanteerd worden als criterium op basis waarvan een persoon niet toegelaten wordt tot de kandidaatstelling, dan wel op basis waarvan een persoon in weerwil van de verkiezingsuitslag niet het ambt van burgemeester mag vervullen. In zoverre kan moeilijk worden gesproken van een integriteitstoets in de betekenis die hieraan normaliter wordt toegekend. Indien de wetgever er voor kiest om in het kader van de verkiezingsprocedure een integriteitstoets voor de kandidaat van de

¹ De Kiesraad realiseert zich dat sinds de Grondwetsherziening van 1983, voor zover hem bekend, geen persoon bij onherroepelijke rechtelijke uitspraak van het kiesrecht is ontzet. Daarnaast is het de Kiesraad bekend dat er gedachten zijn, de kiesrechtuitsluiting voor personen die wegens een geestelijke stoornis onder curatele zijn gesteld te laten vervallen. Voor burgemeesters zal het feit dat men onder curatele is gesteld echter wel een uitsluitingsgrond moeten vormen.

burgemeester te introduceren, dan adviseert de Kiesraad u in ieder geval om daarbij een (verkorte) beroepsmogelijkheid in het leven te roepen.

Vanuit praktisch oogpunt ziet de Kiesraad bezwaren tegen een integriteitstoets daar, in het geval de integriteitstoets voorafgaande aan de kandidaatstelling wordt gehouden, in het gehele land honderden en mogelijk duizenden personen tegelijkertijd op integriteit getoetst dienen te worden. Wordt deze toets na de verkiezing gehouden, dan acht de Kiesraad dit eveneens bezwaarlijk omdat in dat geval gedurende enige tijd onzekerheid bestaat of de gekozen kandidaat daadwerkelijk het burgemeesterschap zal bekleden.

De Kiesraad zou zich wel kunnen voorstellen dat kandidaat-burgemeesters verplicht worden om bij de kandidaatstelling een eigen verklaring met betrekking tot de integriteit over te leggen. Hiervoor zou een modelverklaring ontwikkeld kunnen worden. Bij gebreke van een zodanige verklaring zal een kandidaatstelling ongeldig verklaard moeten worden door het hoofdstembureau. Het hoofdstembureau toetst deze verklaring echter niet inhoudelijk.

Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat de Kiesraad zich in dit advies alleen uitspreekt over een integriteitstoets in het kader van de verkiezingsprocedure. Met het kabinet is de Kiesraad van oordeel dat er een voorziening moet zijn die ertoe kan leiden dat de eenmaal gekozen burgemeester uit zijn ambt wordt gezet wegens gebleken problemen op het vlak van integriteit. Voor wat betreft integriteitschendingen tijdens de uitoefening van het burgemeesterschap meent de Kiesraad dat het wel mogelijk moet zijn dat een gemeentelijk bestuursorgaan (de gemeenteraad) een oordeel toekomt over de integriteit van de burgemeester.²

Moment van toetsing van vereisten

De Kiesraad wijst voorts op het belang dat de vereisten voor het burgemeesterschap - anders dan bij verkiezingen voor algemeen vertegenwoordigende organen - al bij de kandidaatstelling worden getoetst. Voorkomen moet worden dat een kandidaat wordt gekozen, die achteraf gezien niet aan de vereisten voor het burgemeesterschap voldoet. Een uitzondering op de toetsing vooraf zal gelden voor het vereiste van ingezetenschap. De Kiesraad kan instemmen met het in de hoofdlijnennotitie neergelegde uitgangspunt, dat een optimaal rekruteringsbereik en ruime kandidaatstellingsmogelijkheden moeten worden geboden, en dat vanuit die optiek het vereiste van ingezetenschap niet bij de kandidaatstelling geldt. In dit verband wijst de Kiesraad wel op het belang te bepalen dat een persoon zich slechts in één gemeente zal kunnen kandideren. Voorkomen moet immers worden dat een

² Vergelijk in dit verband het vervallen verklaren van het lidmaatschap van de raad wegens het verrichten van verboden handelingen (artikel X 8 van de Kieswet). In dit verband wordt tevens gewezen op de beroepsmogelijkheid (artikel X 9 van de Kieswet).

Datum
13 november 2003

Ons kenmerk
0000017677

Onderdeel
Kiesraad

Blad
4 van 10

persoon in twee gemeenten wordt gekozen. Overigens zal een kandidaat zich in de praktijk bij de campagne ook slechts op één gemeente kunnen richten.

Maximum aantal ambtstermijnen

De Kiesraad heeft daarnaast gezien of een beperking van het maximumaantal ambtstermijnen overwogen zou moeten worden. De Kiesraad gaat ervan uit dat bedoeld zal zijn een maximum aantal ambtstermijnen in één bepaalde gemeente. De Kiesraad is hier geen voorstander van. Hij is van oordeel dat het aan de kiezer moet worden overgelaten te bepalen na welke periode een persoon niet langer geschikt is het ambt van burgemeester in de gemeente te vervullen.

Verlies vereisten burgemeesterschap/onvrijwillig ontslag

Tenslotte merkt de Kiesraad op dat in de hoofdlijnennotitie niet ingegaan wordt op de consequenties als de burgemeester na verkiezing niet (langer) aan de vereisten voor het burgemeesterschap voldoet. De situatie zou zich kunnen voordoen dat een burgemeester van buiten de gemeente, om hem moverende redenen besluit zich niet in de gemeente te vestigen. De kiezers kunnen dit niet sanctioneren. De Kiesraad acht het noodzakelijk een algemene regeling te treffen voor onvrijwillig ontslag. Overigens zullen daarbij niet alleen verlies van vereisten voor het burgemeesterschap in het algemeen, maar ook integriteitschendingen en onbekwaamheid het ambt uit te oefenen een ontslaggrond moeten zijn.

Actief kiesrecht

De Kiesraad kan instemmen met het in de hoofdlijnennotitie opgenomen voorstel het actief kiesrecht voor de verkiezing van de burgemeester op dezelfde wijze in te vullen als het actief kiesrecht voor de gemeenteraden. De Kiesraad acht het, gelet op de specifieke functie van de burgemeester, niet bezwaarlijk als er een verschil ontstaat tussen het actief kiesrecht en het passief kiesrecht voor de burgemeestersverkiezingen.

Kandidaatstellingsprocedure

Voor wat betreft de kandidaatstellingsprocedure wordt in de notitie de voorkeur gegeven aan een stelsel (tussenoptie) waarbij zowel een open en individuele kandidaatstelling, als kandidaatstelling door tussenkomst van een politieke partij tot de mogelijkheden behoort. Daarbij wordt de mogelijkheid opengelaten dat aan kandidaatstellingen op persoonlijke titel strengere eisen worden gesteld dan aan kandidaatstellingen door tussenkomst van politieke partijen. De Kiesraad kan instemmen met de in de hoofdlijnennotitie beschreven tussenoptie, mits daarbij voor kandidaten gesteld door tussenkomst van politieke partijen geen andere vereisten gelden dan voor de andere kandidaten.

Uitsluitend kandidaatstelling door tussenkomst van politieke partijen

De Kiesraad stelt voorop dat hij geen voorstander is van een stelsel van kandidaatstelling waarbij alleen door tussenkomst van politieke partijen

kandidaten voor het burgemeesterschap kunnen worden gesteld. Onder "door tussenkomst van een politieke partij" verstaat de Kiesraad hierbij dat een politieke partij een kandidaat machtigt de aanduiding van de politieke partij bij zijn kandidaatstelling te hanteren.

Een beperking tot een kandidaatstelling door tussenkomst van politieke partijen acht de Kiesraad een onnodige beperking van de mogelijkheden voor personen om zich kandidaat te stellen. Dit zou ook een afwijking zijn ten opzichte van de kandidaatstelling voor de gemeenteraad waarbij ook lijsten kunnen worden ingediend die niet voorzien zijn van de aanduiding van een politieke partij.

Bij de kandidaatstelling door tussenkomst van een politieke partij wordt in de hoofdlijnennotitie overigens onder "politieke partij" verstaan een partij waarvan de aanduiding op gemeentelijk niveau is geregistreerd (hetzij direct, hetzij op grond van een 'doorwerking' op grond van artikel G 4 van de Kieswet). Gezien de geringe vereisten die voor registratie van de aanduiding van een politieke groepering gelden, acht de Kiesraad dit echter geen goed criterium. Indien er in het wetsvoorstel voor gekozen wordt aan kandidaatstellingen door politieke partijen lichtere eisen te stellen, adviseert de Kiesraad dit te beperken tot politieke partijen die bij de laatste raadsverkiezingen een zetel hebben behaald in de gemeenteraad. In dit verband wijst de Kiesraad er ook op dat bij de verkiezingen voor vertegenwoordigende organen alleen voor politieke partijen die geen zitting hebben in het vertegenwoordigend orgaan, de verplichting bestaat bij de kandidaatstelling ondersteuningsverklaringen over te leggen en een waarborgsom te betalen.

Open kandidaatstelling/tussenoptie

De Kiesraad geeft de voorkeur aan een stelsel van open kandidaatstelling, waarbij voor elke kandidaat, ook voor de zittende burgemeester, dezelfde eisen gelden. De Kiesraad is met andere woorden geen voorstander van het scheppen van faciliteiten voor kandidaten die door tussenkomst van een politieke partij worden gesteld. Het bevoordelen van "partijpolitieke" kandidaten is vanuit een oogpunt van gelijke kansen voor iedere kandidaat ongewenst en het kan zelfs averechts werken, aangezien velen de burgemeester toch zien als een persoon die boven de partijen staat. Wel acht de Kiesraad het gewenst dat kandidaten zich kunnen afficheren als kandidaat van een partij en als zodanig op het stembiljet staan. Het kan dan aan de politieke partijen worden overgelaten om aan één of meer kandidaten een machtiging te geven om bij de kandidaatstelling de naam (aanduiding) van de partij te gebruiken.

Als bezwaren van een open kandidaatstelling worden in de notitie overigens genoemd dat er sprake kan zijn van een grote hoeveelheid kandidaten, hetgeen de keuze voor de kiezer kan bemoeilijken en dat een burgemeester wordt gekozen die niet of nauwelijks binding heeft met de fracties uit de gemeenteraad.

Datum
13 november 2003

Ons kenmerk
0000017677

Onderdeel
Kiesraad

Blad
6 van 10

Dit laatste zou de onderlinge samenwerking tussen de gemeentelijke organen kunnen compliceren. Deze bezwaren worden niet weggenomen bij de invoering van de in de notitie voorgestane tussenoptie. De Kiesraad acht een verplichte kandidaatstelling door tussenkomst van politieke partijen niet het geëigende instrument om het aantal kandidaten bij de verkiezingen te beperken. Een te groot aantal kandidaten kan naar zijn oordeel beter op andere wijze tegengegaan worden (b.v. door een groot aantal ondersteuningsverklaringen te eisen). De mogelijkheid dat de samenwerking tussen de gekozen burgemeester en de gekozen gemeenteraad op problemen stuit, is inherent aan het feit dat beide zich op een eigen legitimatie door de kiezers kunnen beroepen en dient dan ook voor lief genomen te worden.

Kiesstelsel voor de burgemeestersverkiezing

In de hoofdlijnennotitie worden - overigens op zeer rudimentaire wijze - enkele mogelijke kiesstelsels voor de burgemeestersverkiezingen beschreven. Daarbij wordt de voorkeur uitgesproken voor een stelsel van absolute meerderheid, zonder daarbij een nadere keuze te maken. Nader onderzoek naar de situatie in het buitenland zal een rol kunnen spelen in de afweging welk stelsel in het wetsvoorstel gekozen zal worden.

Verkiezing in twee rondes

De Kiesraad kan zich vinden in het in de hoofdlijnennotitie gekozen uitgangspunt dat de gekozen burgemeester vanuit het oogpunt van legitimiteit met een absolute meerderheid wordt verkozen. Uit het oogpunt van helderheid voor de kiezer heeft de Kiesraad de voorkeur voor het stelsel (stelsel a) waarbij een tweede ronde wordt gehouden tussen de twee kandidaten die in de eerste ronde de meeste stemmen hebben behaald en waarbij de kiezer (telkens) slechts één stem uitbrengt. Als ander argument voor stelsel a ziet de Kiesraad dat de kiezer in de gelegenheid gesteld wordt om twee keer een bewuste keuze te maken.

Wel adviseert de Kiesraad de procedure zo in te richten dat de tweede ronde tegelijk met de raadsverkiezing wordt gehouden. Gelet op de politieke cultuur en verhoudingen in Nederland, is er een gerede kans dat als er de mogelijkheid van twee rondes is, deze ook in de praktijk veelvuldig zal voorkomen. Aangezien de tweede ronde doorgaans zal leiden tot de daadwerkelijke verkiezing van de burgemeester, verdient het aanbeveling deze te combineren met de raadsverkiezing. Wordt de tweede ronde na de raadsverkiezing gehouden, dan kan dit tot een zekere verkiezingsmoetheid leiden en bestaat bovendien het gevaar dat de burgemeester op achterstand komt te staan bij de collegevorming. Daags na de raadsverkiezing zal immers door de fracties gestart worden met de collegeonderhandelingen. Een ander mogelijk effect van een tweede ronde ná de raadsverkiezing is een vertraging in de collegevorming. Dit terwijl het van belang is dat na de raadsverkiezingen spoedig een nieuwe ploeg wethouders aantreedt.

Het stelsel van 'alternative vote'

Bij dit stelsel wordt de kiezer in de gelegenheid gesteld de kandidaten in de volgorde van voorkeur te nummeren. De Kiesraad heeft dit stelsel aldus begrepen, dat de kiezer zoveel nummers kan uitbrengen als er kandidaten zijn. De kandidaat die met absolute meerderheid de meeste eerste voorkeuren heeft behaald, is gekozen. Heeft geen kandidaat de absolute meerderheid behaald, dan valt de kandidaat met de minste eerste voorkeuren af: "zijn stemmen worden overeenkomstig de daarop aangebrachte tweede voorkeuren verdeeld over de andere kandidaten" (*aldus de hoofdlijnennotitie*). De Kiesraad leest dit aldus dat de stembiljetten waarop deze kandidaat als eerste voorkeur is vermeld worden toegewezen aan de kandidaat die daarop als tweede voorkeur is vermeld. Deze procedure wordt herhaald totdat een kandidaat de meerderheid van de stemmen heeft.

Als bezwaar van dit stelsel wordt in de notitie genoemd dat het zeker de eerste keer meer uitleg vergt aan de kiezer. De Kiesraad meent dat het nummeren op zich niet op problemen zal stuiten bij de kiezer. De wijze van stemmen valt derhalve naar zijn oordeel wel uit te leggen aan de kiezer. Wel zal het stemmen, zeker bij een groot aantal kandidaten, veel tijd in beslag kunnen nemen.

Als groot bezwaar van dit stelsel ziet de Kiesraad echter dat de vaststelling van de uitslag erg ondoorzichtig is. Ook wijst de Kiesraad er op dat het nummeren van de kandidaten in die zin bezwaarlijk is, dat de uitslag dan mede afhankelijk kan worden van de toevallige volgorde van de kandidaten op het stembiljet. Niet denkbeeldig is immers dat de kandidaten na het uitbrengen van hun eerste en eventueel tweede voorkeur de volgorde van de kandidaten op het stembiljet aanhouden. Het stelsel van *alternative vote* heeft ten opzichte van een stemming in twee rondes uiteraard als voordeel dat de administratieve lasten geringer zijn. Gezien de genoemde bezwaren acht de Kiesraad dit stelsel echter geen reële optie.

Het stelsel van 'supplementary vote'

Bij dit stelsel wordt de kiezer in de gelegenheid gesteld een tweede voorkeur aan te geven. Als geen van de kandidaten op basis van de eerste voorkeur een absolute meerderheid behaalt, worden de twee kandidaten met de meeste stemmen geselecteerd en wordt op basis van de tweede voorkeuren op de overige stembiljetten bezien wie van beide kandidaten als beste uit de bus komt. De Kiesraad merkt over dit stelsel in de eerste plaats op dat hier in feite geen sprake is van een stelsel van absolute meerderheid. Ook als de tweede voorkeur wordt meegeteld, bestaat immers de mogelijkheid dat een kandidaat niet met absolute meerderheid wordt gekozen. Als aan het uitgangspunt van de absolute meerderheid wordt vastgehouden, zou dus ook bij dit stelsel de mogelijkheid van een tweede ronde open moeten blijven. De kans op een tweede ronde is echter een stuk kleiner dan bij een stelsel waarbij één stem wordt uitgebracht.

Datum
13 november 2003

Ons kenmerk
0000017677

Onderdeel
Kiesraad

Blad
8 van 10

Daarnaast is de vaststelling van de verkiezingsuitslag bij dit systeem veel eenvoudiger en doorzichtiger dan bij het stelsel van de *alternative vote*. Gelet op het voorgaande acht de Kiesraad dit stelsel *the second best*.

Eenvoudiger procedure voor de eerste ronde

De Kiesraad heeft zich de vraag gesteld of bij een verkiezing in twee ronden, waaraan de Raad de voorkeur geeft, een verlaging van de administratieve lasten zou kunnen worden bereikt door de eerste verkiezingsronde volgens een eenvoudiger, laagdrempelige, procedure te laten verlopen.

Zittingstermijn en tijdstip verkiezingen

De Kiesraad heeft er begrip voor dat in de hoofdlijnennotitie is gekozen voor de lijn dat de verkiezingen van de gemeenteraden en de burgemeester worden gecombineerd en dat voor beide organen gelijke zittingstermijnen gelden.

De consequentie van het combineren van de raadsverkiezing en de burgemeestersverkiezing is wel dat alle burgemeesters in Nederland op dezelfde dag worden gekozen. Als bezwaar hiervan ziet de Kiesraad dat kandidaten in feite maar in één gemeente aan een burgemeestersverkiezing zullen kunnen deelnemen. Bij de huidige benoemingsprocedure bestaat de mogelijkheid dat een kandidaat in de loop van de tijd in verschillende gemeenten naar de functie van burgemeester solliciteert. In de voorgestelde opzet zal een kandidaat die in een bepaalde gemeente niet is gekozen zich pas vier jaar later opnieuw kandidaat kunnen stellen voor dezelfde of een andere gemeente. Voorts zal, doordat de stemming in alle gemeenten op hetzelfde tijdstip plaatsvindt en een persoon zich slechts in één gemeente zal kunnen kandideren, het aantal geschikte kandidaten dat solliciteert voor iedere post aanzienlijk geringer zijn dan ingeval de verkiezingen op verschillende tijdstippen zouden plaatsvinden.

Vervangingsregeling

De hoofdlijnennotitie wijst op de mogelijkheid tussentijdse verkiezingen te houden voor de burgemeester indien reeds in het eerste deel van de zittingsperiode duidelijk zal zijn dat de burgemeester de functie niet meer zal vervullen. De nieuwgekozen burgemeester zal deze functie dan uitoefenen tot het moment van reguliere verkiezingen. Vanaf welk moment tussentijdse verkiezingen niet meer zinvol zijn, zal blijken de notitie nader worden onderzocht. De Kiesraad wijst in dit verband op de mogelijkheid de tussentijds gekozen burgemeester voor een langere periode dan vier jaar te kiezen en de reguliere verkiezingen over te slaan.

Samenstelling centraal stembureau

De Kiesraad vraagt voorts aandacht voor het feit dat de burgemeester qualitate qua voorzitter is van het centraal stembureau tevens hoofdstembureau voor de gemeenteraadsverkiezingen. Het behoeft geen betoog dat dit niet het geval kan zijn bij de burgemeestersverkiezingen. Tevens adviseert de Raad om te bezien of

ook andere taken die de burgemeester op grond van de Kieswet ten aanzien van het verkiezingsproces heeft wel passen bij een gekozen burgemeester.

Wetgeving

In de hoofdlijnennotitie wordt niet ingegaan op de vraag of de burgemeestersverkiezingen geregeld zullen worden in de Kieswet, dan wel in een aparte wet. De Kiesraad adviseert u de burgemeestersverkiezingen in een aparte wet te regelen. Bij de burgemeestersverkiezingen zullen immers een ten opzichte van de raadsverkiezingen afwijkend kiesstelsel en afwijkende kandidaatstellingsprocedure gelden. Daarnaast is van belang dat de Kieswet alleen betrekking heeft op de verkiezing van algemeen vertegenwoordigende organen.

Inwerkingtreding

De Kiesraad wil met nadruk wijzen op het belang dat de wetgeving die verband houdt met de gekozen burgemeester een ruime termijn voor de raadsverkiezingen van 2006 in werking zal treden. De Kiesraad denkt daarbij aan een termijn van minimaal een jaar, zodat voldoende tijd is voor het opstellen van de uitvoeringsregelgeving, het informeren van de gemeenten, politieke partijen en andere betrokkenen, het eventueel opnieuw goedkeuren en aanpassen van stembalies, etc. Het belang van een tijdige inwerkingtreding speelt des te meer als tevens met ingang van 2007 het kiesstelsel voor de Tweede Kamer wordt gewijzigd. Zo zullen mogelijk de stembalies aangepast moeten worden met het oog op de burgemeestersverkiezingen. Indien daarbij al vooruit kan worden gelopen op wijzigingen in het kiesstelsel, heeft dit uiteraard de voorkeur. Bij de afgelopen verkiezingen zijn gemeenten regelmatig vlak voor de verkiezingen met wijzigingen in de Kieswet geconfronteerd. Alhoewel het daarbij veelal ging om wijzigingen op ondergeschikte punten, bracht dit desalniettemin veel inspanningen voor de gemeenten mee.

Uitstel tot 2007?

Uit de media heeft de Kiesraad overigens vernomen dat u overweegt de invoering van de gekozen burgemeester met één jaar uit te stellen. Hiervoor wordt nog onderzocht of een verlenging van de zittingsduur van de gemeenteraden tot de mogelijkheden behoort. De Kiesraad acht een zodanige verlenging vanuit grondwettelijk oogpunt mogelijk. Artikel 129 van de Grondwet bepaalt dat de zittingsduur van provinciale staten en de gemeenteraad vier jaar is, *behoudens bij de wet te bepalen uitzonderingen*. Doorgaans wordt deze mogelijkheid om af te wijken van de vierjarige zittingstermijn gehanteerd in het geval van gemeentelijke herindelingen. De Grondwet sluit echter niet uit dat ook in andere situaties de zittingsduur van de gemeenteraden bij wet wordt beperkt of verlengd. In het verleden heeft de Kiesraad zich vanuit het oogpunt dat de kiezers de gemeenteraden een mandaat hebben gegeven voor vier jaar wel op het standpunt gesteld dat aan een tussentijdse verlenging van de zittingstermijn

Datum
13 november 2003

Ons kenmerk
0000017677

Onderdeel
Kiesraad

Blad
10 van 10

van gemeenteraden principiële bezwaren kleven.³ Bezwaar tegen een verlenging van de zittingstermijn naar 2007 is voorts dat in dat jaar ook de provinciale statenverkiezingen, de Eerste-Kamerverkiezingen en de Tweede-Kamerverkiezingen plaatsvinden. Bij een verlenging zouden derhalve vrijwel alle verkiezingen in één jaar plaatsvinden, waarbij de verkiezingen van provinciale staten zouden samenvallen met die van de gemeenteraden en de burgemeesters. Om diverse redenen bestaan hiertegen ernstige bezwaren, doch de Kiesraad zal op deze kwestie thans niet nader ingaan, aangezien hij over het samenvallen van verkiezingen in het verleden al meermalen heeft geadviseerd.

Hoogachtend,

F.J.W.M. van Dooren,
voorzitter

E.B. Pronk,
secretaris

³ Advies van 2 maart 1995 inzake zittingstermijnen nieuwe gemeentebesturen provincie Rotterdam.